

Urbex-fotograaf Marloes de Leeuw in de oude aardappelzetmeelfabriek in Ter Apel. FOTO HARRY TIELMAN

De stoomhoutzagerij Nooit Gedacht. FOTO JAN WILLEM VAN VLIET

Mooi van lelijkheid

Doorgezakte vloeren, met onkruid begroeide muren en ingestorte daken: steeds meer mensen zien schoonheid in het verval. Fotografen, hobbyisten en *thrillseekers* gaan op ontdekkingsreis door de provincie. Maar het bezoeken van deze vervallen industriële gebouwen, ook wel *urban exploring* (urbex) genoemd, is niet geheel zonder gevaar.

NIENKE VAN DER WAL

Manoeuvrerend langs gaten in de vloer en hoopjes stenen en hout, hoor je in de oude fabriekshal het glas onder je schoenen kraken. Een aantal fluitende vogels heeft zijn weg naar de fabriek gevonden en door de gaten in het dak prikt hier en daar een zonnestraal. Marloes' ogen beginnen te glinsteren, terwijl ze haar camera aanzet: „Even wachten hoor, ik zie hier een mooi plekje.” Als kind hield Marloes de Leeuw al een fototoestel in handen. Jaren later werkt ze nog steeds als fotograaf en een van haar favoriete onderwerpen is urbex: *urban exploring*. De Leeuw: „Ik vind mijn locaties meestal door te googelen op 'verlaten pand of fabriek'. Maar ook via Instagram vraag ik fotografen naar de locaties van hun foto's als die er niet bij staan. Deze oude aardappelmeelfabriek in Ter Apel is een van mijn favoriete locaties om te fotograferen.”

De term urbex werd in 1990 door de Canadees Jeff Chapman geïntroduceerd. Hij fotografeerde graag verlaten steden. Urbex is een samentrekking van de woorden urban (stedelijk) en exploring (ontdekken) en groeide de afgelopen decennia uit tot een populair onderwerp voor fotografen. Met name door sociale media als Instagram. Op internet worden tips en plekken gedeeld en op Instagram vind je de meest bijzondere plekken: hoe wilder, hoe beter. Je kunt zelfs een kaart vinden met bekende Urbex-locaties in Europa. Opvallend: Drenthe en Groningen zijn nog een redelijk witte vlek op deze kaart. Alleen de aardappelmeelfabriek heeft een plekje gekregen.

'Pas op voor de spijkers!' roept Susan van ecodorp Land van Aine. Het ecodorp, dat naast de voormalige aardappelmeelfabriek

is gevestigd, beheert nu het industrieel erfgoed en maakt het veilig en toegankelijk voor publiek om te huren. Onder hen zijn dus ook fotografen. De oude fabriek is inmiddels versierd met streetart. De lange gangen met groen aangeslagen muren doen mysterieus aan. Ooit ploeterden hier nog fabrieksarbeiders met zweet op hun voorhoofd. Vandaag lopen hier alleen twee amateurfotografen.

Wat maakt urbex nou zo populair? Bradley Garrett schreef een boek over het onderwerp en legt in *The Guardian* uit dat urbex de mogelijkheid biedt een stad op een andere manier te laten zien. De constructie, het verval en de opbouw. Hij zegt dat het fotograferen van verlaten, verpauperde en vaak verboden plekken zelfs 'verslavend' kan werken.

Urbex wordt steeds populairder, ook De Leeuw merkt dat op. „Eerst moest ik altijd uitleggen wat het is, nu hoeft dat niet meer. Er is volgens mij geen urbex-community in Nederland, maar ik volg wel veel andere urbex-fotografen om inspiratie te krijgen.”

Steeds meer urban explorers zoeken het avontuur ook buiten de Nederlandse grenzen op. „Ik ga binnenkort een weekendje naar Duisburg”, zegt De Leeuw enthousiast. „Daar zou je heel veel oude industrie moeten kunnen vinden.”

Groningse urban explorers om te volgen:

- Marloes de Leeuw (@loesfotografie)
- Urbex Grunn (@urbex_grunn)
- Michaël Zwaagman (@urbex.photography.nl)
- Joran Hazelaar (@the_world_of_the_lost_arts)
- Luc Veenstra (@veenstraluc)

GRO

Fotograaf Jan Willem van Vliet: 'Echt een jongensavontuur'

Vele verhalen over de oude industrie in Groningen zijn te vinden in het boek *Vergeten IJzer*. Fotograaf Jan Willem van Vliet, onder meer werkzaam voor deze krant, verzamelt sinds 2015 foto's van vervallen fabrieken in de provincie. Zijn jarenlange ervaring als fotograaf voor verschillende industriebedrijven wakkerde de fascinatie voor verpauperde en halfvergane fabrieken aan. Van Vliet: „Met verval komt ook schoonheid. Bomen groeien door de muren heen, staal verroest en zelfs sterk beton verweert. Het wordt ruiger en levendiger, dat is een prachtig en uniek gezicht.”

Van Vliets favoriete foto is die van stoomhoutzagerij Noot Gedacht in Nieuwe Pekela. „In tegenstelling tot het meeste industrieel erfgoed, dat beklad en vernield is, was dit gebouw volledig intact. Het is een serene omgeving waar de tijd 50 jaar heeft stilgestaan. Alle gereedschappen, waaronder de stoommachine, staan er nog.”

Het unieke erfgoed werd ook door andere mensen opgemerkt. Een groepje inwoners van Nieuwe Pekela heeft de handen ineengeslagen om Noot Gedacht te laten restaureren. „Ik hoop dat het onze stichting echt een keer gaat lukken.

We willen er een werkend museum van maken”, vertelt Johan ten Hoeve in het boek waarvoor *Dagblad van het Noorden*-journalist Frank von Hebel de teksten schreef.

Met *Vergeten IJzer* willen Van Vliet en Von Hebel een stukje provinciale historie laten zien, aan de hand van documentaire fotografie en persoonlijke verhalen van mensen die gewerkt of gewoond hebben in de vervallen fabrieken. Van Vliet: „Het laat ook zien hoe wij van een maakindustrie naar een kenniseconomie zijn overgegaan. We hebben niet zoveel industrie meer over in de stad Groningen, terwijl vroeger een groot deel van de bevolking bij een fabriek werkte.”

Urban exploring is niet geheel zonder gevaar, weet Van Vliet. De fotograaf raadt het dan ook af om in je eentje zo'n gebouw in te gaan. „De gebouwen zijn gevaarlijk, omdat de vloeren of muren niet stevig genoeg zijn. Ook komt het soms voor dat er criminele activiteiten plaatsvinden. Je moet je goed oriënteren op de veiligheid van een locatie en zorgen dat je geen schade aanricht of inbreekt.” Marloes de Leeuw: „Ik fotografeer graag alleen, maar bij urbex ga ik voor de veiligheid altijd met een groep. Dat is

ook een stuk gezelliger.”

Als je een verlaten pand betreedt dat niet is opengesteld en waar duidelijk is aangegeven dat toegang verboden is, overtreed je de wet. Een geldboete kan het gevolg zijn. Soms wordt zelfs gesproken van huisvredebreuk waar een jaar gevangenisstraf op kan staan. Maar dit weerhoudt vele fanatiekelingen er niet van de illegale locaties te bezoeken. De Leeuw: „Aan legale urbex-locaties zijn vaak kosten verbonden, omdat die gebouwen in beheer zijn. Er zijn veel meer opties in urbex als je illegale plaatsen gaat bezoeken. Als je daar alleen komt fotograferen en je verder netjes gedraagt, vind ik dat dat wel moet kunnen.”

Een vervallen gebouw binnenkomen zonder in te breken is geweldig, vindt Van Vliet. „Het is echt een jongensavontuur voor mij. Het is leuk en spannend om in gebouwen rond te dolen waar niemand meer is.”

Het boek *Vergeten IJzer* van fotograaf Jan Willem van Vliet en journalist Frank von Hebel (128 pagina's, 24,90 euro) verschijnt bij uitgeverij Noordboek en ligt vanaf 6 april in de schappen.

Jan Willem van Vliet: „Met verval komt ook schoonheid. Bomen groeien door de muren heen, staal verroest en zelfs sterk beton verweert.”

FOTO JAN WILLEM VAN VLIET

